

Tremolen els fonaments del romànic

Moviments al sòl obliguen a tancar l'església de Santa Maria de Taüll, una de les icones del conjunt arquitectònic de la vall de Boí, declarat Patrimoni de la Humanitat ara fa quatre anys.

El bisbat d'Urgell i el Departament de Cultura de la Generalitat tancaran en les pròximes setmanes l'església de Santa Maria de Taüll, una de les joies del romànic de la vall de Boí, perquè s'han detectat moviments en els fonaments de l'edifici provocats per la inestabilitat del sòl en què va ser construït el segle XII. El temple, declarat Patrimoni Mundial l'any 2000, tancarà, de moment, indefinidament. Mentrestant, el bisbat ha encarregat els estudis geotècnics del sòl i reforça els fonaments de l'església. La decisió té una importància que va molt més enllà del fet que es tanqui un temple —amb la qual cosa no s'hi podran fer cerimònies religioses durant un temps indeterminat—. De fet, aquest és un problema menor, ja que les cerimònies religioses es podran fer en un segon temple de Taüll, el de Sant Climent, famós per la reproducció del Pantocràtor, la meravella pictòrica per excel·lència del romànic català, que es troba a uns 500 metres del centre urbà de Taüll —el poble de la vall amb el patrimoni romànic més important— i que normalment només és obert al turisme, amb una mitjana de 170 visites diàries, que augmenta considerablement a l'estiu. D'aquesta manera, les repercussions són més aviat econòmiques i culturals, perquè Taüll, amb aquestes dues esglésies esplèndides, és el poble més visitat de la vall.

Evidentment, la notícia del tancament de l'església principal ja ha provocat reaccions diverses. La majoria de veïns entenen que s'hagin de corregir immediatament els problemes d'inestabilitat

als fonaments del temple, però volen que es faci de la manera més ràpida possible per minimitzar les repercussions turístiques. Tanmateix, l'alcalde, Joan Perelada, ja ha explicat que no li sembla bé que el temple es tanqui abans que es faci l'estudi geotècnic ni que es tramitin les obres de reparació, perquè aquests treballs, segons Perelada, poden durar més d'un any, temps en què la vall no disposarà del temple. En opinió de l'alcalde, evidentment s'han de corregir els problemes d'inestabilitat, però també remarca que si bé els tècnics ja els havien detectat als anys seixanta, en cap moment han dit que hi hagi perill d'ensorrament. Perelada demana que el temple continuï obert mentre es fan els estudis i que es tanqui quan comencin realment les obres.

La declaració de Patrimoni Mundial per la UNESCO el desembre de l'any 2000 obliga a tenir cura de l'impecable estat del conjunt romànic de la vall. La UNESCO va argumentar que aquest conjunt és Patrimoni de la Humanitat pel seu valor com a testimoni de l'intercanvi cultural en l'Europa medieval a través del Pirineu. El conjunt és format per nou temples romànics, entre els quals els de Taüll, Sant Climent i Santa Maria, són dos dels més importants. La declaració de la UNESCO destaca també que aquests temples són "exemples purs i consistents de l'art romànic en un assentament rural virtualment verge". L'any 2007, set anys després de la declaració, la vall de Boí haurà de passar la primera inspecció dels tècnics de la UNESCO per continuar formant part de la llista de Patrimoni Mundial. És

evident que per passar aquesta revisió s'han de corregir els problemes d'estabilitat detectats als fonaments del temple. Entre les solucions que han apuntat els tècnics de la Generalitat, a l'espera encara de tenir els estudis geològics definitius, hi ha l'anomenat micropilotatge, que consisteix a perforar el sòl inestable fins a trobar estrats més sòlids i instal·lar-hi fonaments d'acer i formigó que permetin a l'immoble descansar sobre una base ferma. Des de fa ja molts anys, l'estructura del temple, ubicat a la plaça més cèntrica del poble, està reforçada mitjançant cables tensors, però els mateixos veïns ja havien detectat que amb això no n'hi havia prou.

A banda del reforçament de l'estructura de Sant Climent, la vall està consolidant tota una colla d'actuacions per passar la revàlida a la qual la sotmetrà la UNESCO d'aquí a dos anys. Una de les últimes actuacions és la il·luminació de quatre dels nou temples. Tots estan il·luminats, però l'Ajuntament, amb la col·laboració de la Diputació, la Generalitat i la companyia Endesa, ha aprovat la renovació de l'enllumenat de les esglésies Sant Feliu de Barruera, Nativitat de Durro, Sant Joan de Boí i Santa Eulàlia d'Erill-la-Vall. La de Sant Feliu es troba al poble que actua com a capital administrativa de la vall; la de Nativitat de Durro és un formidable temple que es troba en un dels pobles més paradisiacs del conjunt, a mig camí de l'ermita de Sant Quirze de Durro, des d'on se celebren les cèlebres falles per Sant Joan i des d'on es pot gaudir d'una de les vistes més impressionants de la zona; la de Sant Joan es troba al poble que dona nom a la vall, i la de Santa Eulàlia té, sense cap mena de dubte, el campanar més esvelt de tot el conjunt. Al costat d'aquest temple, a Erill-la-Vall, s'hi ha construït el Centre d'Interpretació del Romànic, l'enllumenat del qual, juntament amb el de Sant Climent de Taüll, ja va ser patrocinat fa tres anys per Endesa. La companyia elèctrica col·laborarà ara també en la renovació de la il·luminació dels temples de Barruera, Durro, Boí i Erill, per a la qual s'ha pressupostat un total de 150.000 euros que aportaran la companyia elèctrica, la Generalitat de Cata-

El bisbat d'Urgell ha demanat ajut a la Generalitat per fer un estudi geotècnic de l'església romànica de Santa Maria de Taüll a fi de resoldre els moviments del sòl en què s'assenten els fonaments.

lunya, l'Ajuntament del poble i la Diputació de Lleida.

Les actuacions de millora de la vall es donen també en el camp urbanístic. L'Ajuntament ha prohibit l'aparcament de cotxes davant dels temples de Taüll i ha habilitat zones de pàrquing degudament senyalitzades. El mateix s'està fent a Durro i en altres localitats de la vall. El control també és estricte en el camp de la construcció. Tots els nous habitatges han d'anar coberts de pedra i pissarra, i l'Ajuntament ha evitat la construcció d'immobles al costat dels temples, pràctica que s'havia donat en els anys vuitanta, per exemple, davant de l'església de Santa Maria. En aquells anys l'especulació immobiliària va estar a punt de malmetre el valor arquitectonicopaisatgístic del conjunt ara declarat Patrimoni de la Humanitat. Però es va evitar a temps i la UNESCO va concedir a la vall aquest privilegi ara fa poc més de quatre anys.

A més dels temples romànics, la vall compta també amb el Parc Nacional d'Aigüestortes, un esplèndid paratge natural, de manera que es conjuguen a la mateixa zona la riquesa paisatgística i la cultural. Tot aquest patrimoni, però, descansa en un nom mític: el de Taüll. Mestre de Taüll era, de fet, el pintor més gran de l'època romànica i l'autor del formidable *Pantocràtor* l'original del qual es pot veure al Museu Nacional d'Art de Catalunya, veritable icona del romànic a àmbit mundial; Taüll és l'únic poble que compta amb dos temples, un dels quals, el de Sant Climent, és el que té més valor artístic, i Taüll és també, juntament amb Boí, el que dona nom a les pistes d'esquí, un altre dels reclams turístics de la vall. Però una de les icones d'aquest poble mític, l'església de Santa Maria, tremola. Com tremolen els seus fonaments.

Anna Sàez